

9 788082 440013

„Зузану (Зужю) Капралёву, народжену в 1924-ім році в Стащінській Розтоці, окрес Снина, сьме спознали перед 30 роками в часі теренных досліджовань в затопленій области Вышнёй Цірохы. Втогды сьме першый раз завітали до ей погостинного дому в Стащіні. Хоць ід мелодічному діалекту той долины сьме уже привыкли, предсі лем розповіданя той мілой і ласкавой валальчанкы нас кус несподівало. Мали сьме таке чутя, як кебы пані Зузана Капралёва не бісідовала, но співала. Скуточні, każde слово, każde речіня своїм любозвучным ніжным голосом виспівовала як даяку співанку. Тота необычайна співачка нас цалком очаровала. Од того часу ся пані Зузана Капралёва стала нашов добров інформаторков з невычерпателным жрідлом народной словесности. При нашій взаємній роботі сьме записали од той особливой женочки прекрасны стародавны пословіці і поговоркы, речованкы, народны співанкы, часть звиків і обычаїв. Але передовшыткым сьме у нёй обявили малярьку крашанок з необычайным талантом.“

ПгДр. Йозеф Вархол,
етнограф Музея української културы у Свіднику, 2008

ЗУЗАНЧИНЫ МУДРОТЫ

Даньела Капралёва

Зузанчыны мудроты – Вступны слова

„Мно́го бісіды і ма́ло хосна́.“ Так бы ем характерізовала сучасну добу. Ей вшатованость і поверхность предзначають зачаток духовной пустоты. І в языку. В таких „студеных минутах“ ся мі все вертають образы з дїтства, коли розповіданя пригод родічами было повне поучіня, мудрости і ґенераціями надобытыма скушеностями. Може зато ем сі нескорі зачала записовати пословіці і поговоркы моёй мамы, Зузанкы, Зужькы. Обогадили мій духовный світ і приспілы ку порозумліню жывотных правд. Хотіла бы ем ся з Вами о них поділити. А нелем Зузанчыны мудрости / мудроты, но і образчікы ці малюночкы, котры малёвала, кедь мала по вісемдесятці. Записала ем од мамы выше 400 русиньскых пословіць і поговорок. Высловила їх една жена, што собі заслужыть узнаня. До той книжочки сьме выбрали 89 з них. Важніше, еднако, є тото, жебы тот екстракт русиньской народной словесности жыв дале, бо путь ід чоловічности ці людьскости є іщі далека і мудрость правды одвіка.

Даньела Капралёва

Zuzankine múdrosti - Úvodné slová

„Mnoho bisídy a málo chosná.“ (Mnoho reči a málo úžitku.)
Tak by som charakterizovala súčasnú dobu.

Jej uponáhľanosť a povrchnosť predznamenávajú začiatok duchovnej pustatiny. Aj v jazyku. V takých „chladných chvíľach“ sa mi stále vracajú obrazy z detstva, kedy rozprávanie príbehov rodičmi bolo plné poučenia, múdrosti a generáciami nadobudnutých skúseností. Možno preto som si neskôr začala zapisovať príslovia a porekadlá mojej mamy, Zuzanky. Obohatili môj duchovný svet a prispeli k pochopeniu životných právd. Chcela by som sa o ne s Vami podeliť. A nielen o Zuzankine múdrosti, ale aj kresbičky, ktoré si kreslila, keď mala po osemdesiatke. Vyše 400 rusínskych prísloví a porekadiel vyslovených jednou ženou si zaslúži uznanie. Do tejto knihy sme vybrali 89 z nich. Dôležitejšie však je, aby tento extrakt rusínskej ľudovej slovesnosti žil ďalej, lebo cesta k človečine je ešte ďaleká a múdrosť pravdy odveká.

Daniela Kaprálová

ЗУЗАНЧИНЫ МУДРОТЫ

© Авторка: ПаедДр. Даньела Капралёва

Одповідна редакторка: ПгДр. Люба Кралёва, Пг.Д.
Языковой редактор: доц. ПгДр. Василь Ябур, кандидат філологічних наук
Ілюстрації: Зузана Капралёва
Графічна управа: Штефан Бунганіч

© Выдало Обчаньске здружэня Колысочка – Koliska
як свою 12. публікацыю, Соліварьска 70, Пряшів, 2021

Реалізоване з фінанчнов підпоров
Фонду на підпору культуры народностных меншын, 2021

Тоту публікацыю, ани нияку ей часть не мож
репродуковати без поволіня властника авторьских прав.

Друкарня: VIENALA, s.r.o., Кошіці
Наклад: 300 фалатків
Выданя перше, 2021
Стран: 48

ZUZANKINE MÚDROSTI

© Autorka: PaedDr. Daniela Kapraľová

Zodpovedná redaktorka: PhDr. Ľuba Kráľová, Ph.D.
Jazykový redaktor: doc. PhDr. Vasíl Jabur, CSc.
Ilustrácie: Zuzana Kapraľová
Grafická úprava: Štefan Bunganič

© Vydalo Občianske združenie Kolýsočka – Koliska
ako svoju 12. publikáciu, Solivarská 70, Prešov, 2021

Realizované s finančnou podporou
Fondu na podporu kultúry národnostných menšín, 2021

Túto publikáciu ani žiadnu jej časť nie je možné
reprodukovať bez súhlasu majiteľa autorských práv.

Tlačiareň: VIENALA, s.r.o., Textilná 4, 040 12 Košice
Náklad: 300 kusov
Vydanie prvé, 2021
Strán: 48

ISBN 978-80-8244-001-3
EAN 9788082440013

Zuzanu Kaprálovú, narodenú v roku 1924 v Stakčinskej Roztoke, okres Snina, sme spoznali pred 30 rokmi v čase terénnych výskumov v zátopovej oblasti Hornej Cirochy. Vtedy sme po prvýkrát zavítali do jej pohostinného domu v Stakčíne. Hoci k melodickému nárečiu tejto doliny sme už privykli, predsa len rozprávanie tejto milej a prívetivej dedinčanky nás trochu prekvapilo. Mali sme pocit, akoby pani Zuzana Kaprálová nerozprávala, ale spievala. Skutočne, každé slovo, každú vetu svojím ľubozvučným nežným hlasom vyspevovala, akoby nejakú pieseň. Táto vynikajúca speváčka nás úplne očarila. Od tejto chvíle pani Zuzana Kaprálová sa stala našou dobrou informátorkou s nevyčerpatelným zdrojom ľudovej slovesnosti. Pri našej spolupráci zapísali sme od tejto pozoruhodnej ženičky nádherné starobylé príslovia a porekadlá, riekanky, ľudové piesne, časť zvykov a obyčajov. Ale predovšetkým objavili v nej krasličiariku s neobyčajným nadaním.“

PhDr. Jozef Varchol,
etnograf Múzea ukrajinskej kultúry vo Svidníku, 2008

ЗУЗАНЧИНЫ МУДРОТЫ

Даньела Капралёва

ZUZANKINE MÚDROSTI

Daniela Kapralová

Обчанське здружіня Колысочка – Kolíska
Пряшів, 2021

Občianske združenie Kolýsočka – Kolíska
Prešov, 2021

1

Пес бреше – вітор несе.

2

Зо шáленого ліса
лем шáлений вітор дує.

3

Верьхóм - гопда́йдом,
спóдом - біда́йдом.

4

Од хлопа крадь, а перед нёго кладь.

5

Жыча́й – добрый обыча́й, як треба вертати,
та горы треба переверта́ти.

6

Обіцянка – ганка, ша́леному радість.

7

Дуй, вітре, по полю, я пуйду з тобою.

8

Слова млечні, а діла фалечні.

9

Войде на хвілю, а видить на мілю.

10

Тара, тара, а пси в крупах.

11

Хто кого не телить, тот того не лиже.

12

Не крадь дны у Бога надарьмо.

Дачії діти вінець, дачії – кунець.

Ліпша честь, як волю шість.

Як до родини не ходиш, з родини виходиш.

16

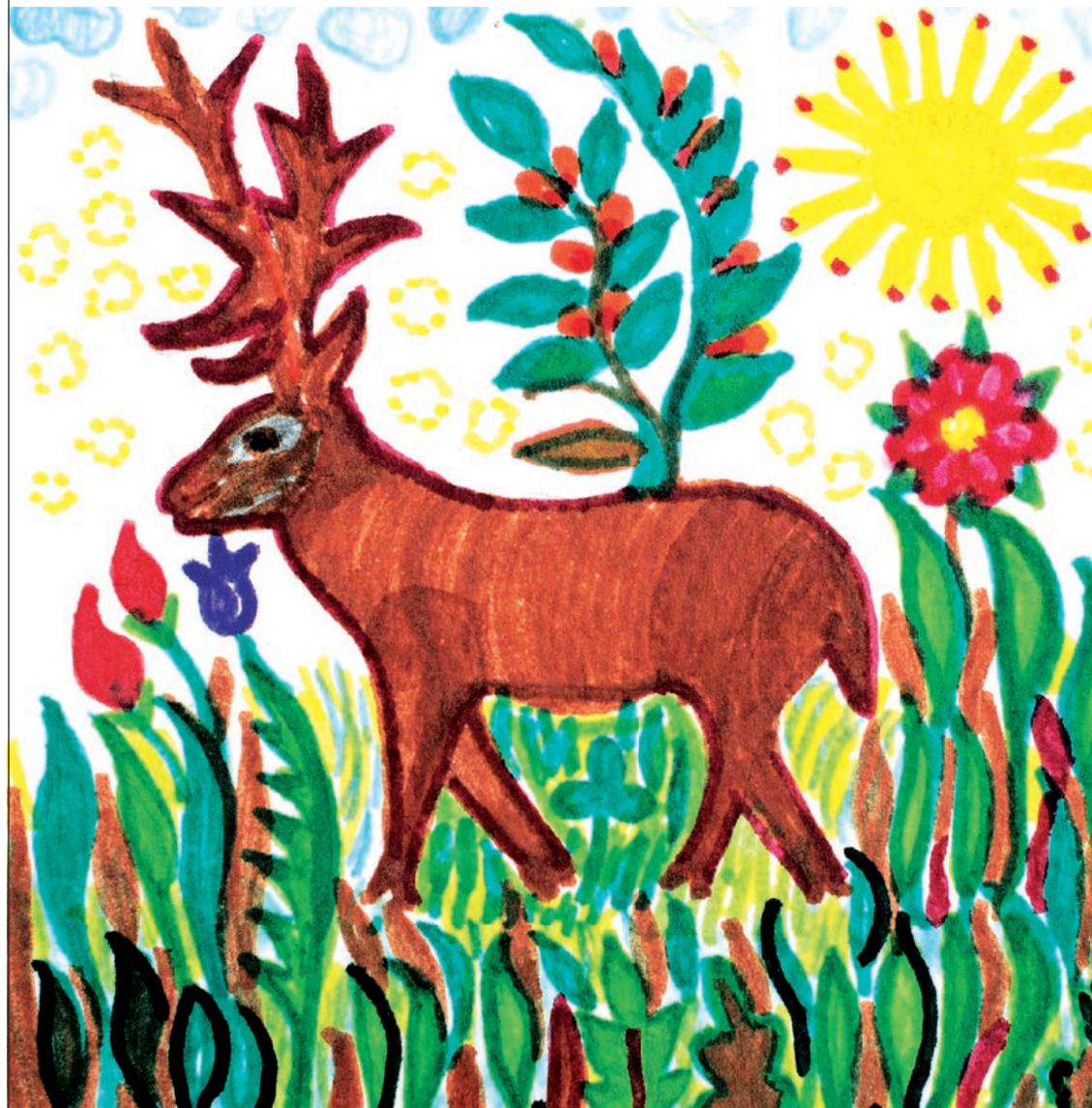
Хто стул мочить, тому са правда точить.

17

Вочам страшно, рукам мастно.

18

За лёжання, за спаня, не кўпите коня.

19

Небояного пси кусавуть.

20

Хто не має в языку, має в руках.

21

Гварь мало, але добрі.

22

Хто са просить, не рад давать.

23

Много їдел, много хворот.

24

Голоднуй кумі все лем хлїб на думі.

25

Де са свої пси кусавуть,
най са чужї не мішавуть.

26

Смерть не прийде з вінцем,
лем з яким-таким кунцем.

27

Де густо, там не пусто,
де рідко - там швидко.

28

Мудра выдра а ш'і юй друть.

29

Такый наш світ, як макóвий цвіт.

30

Пес са не збѣснить з бѣды,
лем з гораздѹ.

31

Жобрѹк в гудзѣцѣ ай палець зломить.

32

Чоловѣк, як са топить, та са і пѣны хопить.

33

Кулько люда, тільки чуда.

34

Ішóв єм як посéл, вернóв єм са як восéл.

35

І я нє, і я нє, меджі нами воняє.

36

Бізу́й са на діти, та буде смердіти.

37

Злий ґазда, шо са плуга тримать,
а дозадү позерать.

38

У богача пув колача, коло нього плачуть,
у бідного вóкорочка¹, коло неї скачуть.

¹ Вокорочка – по словацькы – kôrka.

39

Приберь пня, та му буде імня.

40

Навчіть біда попити,
кедь са не є чого хóпити.

41

Корова забула, коли телятём была.

42

З чужіма рукамі не варта
ани попіль гребсти.

43

Родини як вербины, а нікого свого.

44

Хвалы до повалы а на повалі – нічого.

45

Кумá не хотіла, тай паця зыла.

46

На перехвалені ягоды не треба ходити.

47

Забыв на нас, як Христос на Карпаты.

48

Без Бога ани до порога.
А з Богом, хоць за море.

49

Горбатого лем груб напростить.

50

Кедь ня огварявуть,
та гріхы з мене зберавуть.

51

Богу са моль, а чортови не вередь.

52

Може быти кунь за ґрайцярь,
кедь ґрайцяря не є.

53

Днеськай спів, завтра гнів.

54

У жобрака не є выберака.

55

Пані, добрі сьте біжали,
лем пuzдно сьте зачали.

56

І по псови кусть зустане.

57

Правда вийде з кулка́ на куло́к².

² куло́к/кілок
На драбині суть кілки і правда – так, як ідеш по драбині горі, виходиш по кілках все на верх.

58

Так, так, чекай, псе, покля здохлина буде.

59

Во высоту не сягай, в низину не падай.

60

З быкóм са Отченáш не помóлиш.

61

Радшей з мудрым стрáтити,
як з глúпым найти.

62

Тепéрь такый свiт - баба вмерла, дiдо вслiп.

63

Кедь тя гáдина вкусить,
та са ай глисты боiш.

64

Дав Бог втачка, дасть му ай крячка.

65

Хто дрю́гому яму копле, сам до неї лопне.

66

Наплювати на такий род,
шо плюгавить свуй наро́д.

67

Тому гурька́ біда́, шо го вженить лем сусі́да.

68

В лісі росло́, в лісі са па́сло,
пушло́ меджі люде́й, та са трясло.

69

Найде са їдэць на готóвий хлібéць.

70

На вік не є лік.

71

Ласкавой теля дві коровы выссе,
сердитой ани єдну́.

72

Чуджу біду видиш пуд лісом,
а свою ани пуд носом.

73

Із Руснака буде і пес, і собака.

74

Цыт, язычку, будеш кашу їсти.

75

Рада бы душá до раю, кедь грїхы не давúть.

76

Ай дéрево плаче,
кедь го властным клином колять.

77

Де є хліб і вода, там не є голода.

78

Шо ті в коморі не лежать, ний ті са не бажять.

79

Умре пуга, буде друга.

80

Коли-м была богачка,
была-м каждому родачка,
як ем схудобніла,
та-м каждому надоїла.

81

Гості са гостять, а коні постять.

82

У бідного путей много.

83

Якый їхав, таку здыбав.

84

Не позерай, якый когут, але з якого двора.

85

Шо булшой як вош – одлож.

86

Ты собі побалакай, я собі покурю.

87

Кедь ті на вік, найде са лік.

88

Ліпша псови муха, як пясть поза вуха.

89

Хто лем гам, а я вже дам.

Словничок

волу – волів
восёл – осел
вочám – очам
вуха - уха
давúть – дають
дны – дні
груб – гріб
гудзіці – годзіці
кунець – кінець
кунцём – кінцём
кунь – кінь
кусавуть – кусають
кусть зустане - кість зостане
ласкавой – ласкаве
млечні – молочны
на́вчіть – научіть
пуйду – піду
радусть – радість
са – ся
свуй – свій
стул – стіл
ш'і юй - іщі ей
шо булшой - што бівше
фалечні – фалошны